

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ БЛАГОЕВГРАД

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за придобиване на
ОНС „Доктор“ по научната специалност
„Методика на обучение по техника и
технологии“, Професионално направление

1.3. Педагогика на обучението по...

Област на висшето образование

1. Педагогически науки

Рецензент: **доц. д-р ДИАНА СТОЙЧЕВА МИТОВА**

Кандидат: **ДЕСИСЛАВА МИХАЙЛОВА АЛЕКСАНДРОВА**

Тема на дисертационния труд:

**„КОУЧИНГ ЗА КАРИЕРНО ОРИЕНТИРАНЕ В
ОБУЧЕНИЕТО ПО ТЕХНОЛОГИИ И
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО“**

Научен ръководител: **доц. д-р ДИМИТЪР ИСКРЕВ**

Основание за написване на рецензията: Заповед № 2572/15.11.2022 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – гр. Благоевград за участие в научно жури.

1. Кратка биографични данни и информация за докторанта

Десислава Михайлова Александрова е родена в гр. Брезник на 13 октомври 1974 г. Завършва висше образование през 2003 г. в ЮЗУ „Неофит Рилски“, с бакалавърска степен по специалност „Педагогика на обучението по техника и технологии“. През 2006 г. завършва магистратура в същия университет, със специалност „Стопанско управление“ а по-късно през 2018 г. придобива и втора магистърска степен в специалността „Карьерно

развитие и предприемачество“. През годините на своето кариерно развитие, Десислава Александрова се реализира професионално в следните насоки: Технолог-моделиер, Учител по облекло, Старши учител по икономика и мениджмънт. От 2018 г, работи като „Специалист, обучение и развитие“ в Центъра за подкрепа за личностно развитие – ОДК гр. Перник. От февруари, 2020 г. – до момента, е координатор в Центъра за развитие на устойчиви общности, гр. София.

Зачислена е като докторант в редовна форма на обучение към катедра «Технологично обучение и професионално образование», със Заповед № 2895/ 19.12.2018 г на Ректора на ЮЗУ «Н. Рилски». Отчислена е с право на защита, със Заповед № 1040/06.06.2022г. След удължаване на срока на докторантурата (от 19.12.2021 – 18.06.2022г. със Заповед на Ректора №2980 /25.11.2021г.) и проведена предварителна защита на дисертационния и труд, ФС на Техническия факултет при ЮЗУ взема решение за провеждане на защита на дисертационния труд пред научно жури (Протокол № 46 /02.11.2022 г.). В периода на своето обучение, докторантката извършва преподавателска дейност в катедра „Технологично обучение и професионално образование“, като води упражнения със студенти от специалност „Педагогика на обучението по технологии и предприемачество“. Отзивите за преподавателската работа на докторантката от страна на научния ръководител, преподавателите в катедра ТОПО и студентите са много добри. Имам отлични лични впечатления от Десислава Александрова, от съвместната ни работа по изследователски проект на Техническия факултет, както и от общата ни научна публикация. Мисля, че тя е овладяла добрите изследователски и научни практики като е постигнала и значими резултати, чрез представения дисертационен труд.

2. Обща характеристика на труда и актуалност на проблема

Предложеният за рецензиране дисертационен труд е разработен според изискванията, посочени в Закона за развитие на академичния състав в Р. България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото прилагане. Трудът е оформен и според указанията, посочени във Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски”- Чл. 53. (2) във вид и обем, съответстващи на изискванията.

Актуалността на проблема произтича от трудностите, с които учениците се сблъскват за да направят съзнателен и независим избор на професия и кариера, съобразно своите предпочитания и изискванията на пазара на труда. В този смисъл, темата за „педагогическият коучинг“ и възможността за прилагане на коучинг технология за кариерно ориентиране, е изключително актуална. Изборът на изследователски проблем в дисертационния труд, е продиктуван от необходимостта от проучване на кариерните нагласи на учениците и възможностите те да планират своята професия и образование. В този контекст, са определени обекта, предмета, целта и научната теза на изследването и по-конкретно, че „прилагането на коучинг технология за кариерно ориентиране в обучението по „Технологии и предприемачество“ би подпомогнало формирането на кариерни нагласи у учениците за планиране и избор на бъдеща професия и образование“.

3. Оценка на структурата и обема на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа общо **124 страници текст, структурирани в увод, 3 глави и заключение.** Онагледен е с 50 фигури, 13 таблици и 6 приложения, изнесени извън текста на дисертацията. Литературната справка обхваща общо 83 източника (18 на латиница, 65 на кирилица и 9 електронни). Разработени са 6 публикации по темата на дисертационния труд.

Уводът съдържа обосновка на темата и нейната актуалност. Точно и прецизно са определени концептуалните и научно - инструментални параметри на изследването: обект, предмет, цел, задачи, научна теза,

принципи и методи на изследване. Трите глави изграждащи структурата на дисертационния труд, включват:

- Коучингът като технология за личностна подкрепа на учениците;
- Експериментално изследване за прилагане на коучинг технология за кариерно ориентиране в обучението по технологии и предприемачество;
- Верификация на модела.

Първа глава представя в теоретичен план същността и особеностите на коучинга и чуждестранният опит за прилагане на коучинг в образованието. Прави се задълбочен теоретичен анализ на концепциите на наши и чужди автори по проблема (англоезични и представители на руската школа). Анализират се коучинг уменията, различни модели и техники за прилагане на коучинг в образованието. Графично са представени областите на приложение на коучинга според глобалната рамка за коучинг в образованието (фиг.1). Описани са (графично и таблично) едни от най-прилаганите в образованието модели и коучинг - техники.

Ясно и точно са открити съвременните тенденции за кариерно ориентиране и възможностите на обучението по технологии и предприемачество за прилагане на коучинг.

Втора глава съдържа описание на експерименталното изследване за прилагане на коучинг технология за кариерно ориентиране в обучението по технологии и предприемачество в VII, VIII и IX клас. Интерес представлява разработеният авторски „Модел за прилагане на коучинг технологията“, описан в структурен и съдържателен аспект и представен графично (фиг.5). В най-общ план, коучинг изследователската технология съдържа:

- Описание на структурата и съдържанието на модела;
- Разработване на коучинг ситуации и дейности за кариерно ориентиране;

- Експертна оценка на коучинг уменията.

*Принос на автора са разработените и представени в табличен вид образователно съдържание за кариерно ориентиране и тематичен план за прилагане на коучинг ситуации и дейности в учебния предмет Технологии и предприемачество (Таблицы 7 и 8). Значителен акцент се поставя върху „коучинг образователната среда“ и педагогическата компетентност на учителя, поставен в коучинг позиция. Диференцират се конкретни „нива на компетентност“ (фиг. 6). Тук ясно проличава **умението на докторантката да борави с научна информация и да я адаптира към собствените изследователски цели.***

Друг съществен принос на автора в методически план са *разработените в параграф 2.5. Коучинг ситуации и дейности за кариерно ориентиране за отделните класове.*

Трета глава включва верификация на модела. Прави се подробно описание на отделните етапи и процедури на педагогическото изследване и сравнителен анализ на резултатите от контролния експеримент. Въз основа на определените критерии и показатели и адаптиран въпросник, се установяват кариерните нагласи и необходимостта от информиран избор на образование/професия на учениците от изследваните класове. За постигане на по-голяма достоверност на резултатите и за оценяване качеството и ефективността на разработените коучинг ситуации и дейности, се използва методът „експертна оценка“. Осъществен е математико-статистически анализ на резултатите, придружен от графична визуализация.

Оценката на съдържанието на дисертационния труд на Д. Александрова показва, че в него е използван и обработен значителен по обем теоретичен и емпиричен материал. Получените резултати от прилагането на модела за кариерно ориентиране с коучинг технология, категорично доказват издигнатата в изследването хипотеза.

4. Оценка на научните и практически резултати и приноси на дисертационния труд

Основните постижения на Д. Александрова, могат да бъдат формулирани, както следва:

- Направен е задълбочено проучване и анализ на чуждестранния опит за прилагане на коучинг в образованието;
- Разработен е авторски модел за прилагане на коучинг технология за кариерно ориентиране в обучението по „Технологии и предприемачество“;
- Разработени са коучинг ситуации и дейности за кариерно ориентиране, приложими в образователната практика;
- Осъществена е верификация на модела за кариерно ориентиране с коучинг технология.

Като обобщение на казаното до тук, считам че дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които несъмнено представляват принос в науката. Докторантката притежава задълбочени теоретични и специални познания и способност за организиране на самостоятелни научни изследвания.

5. Критични забележки и препоръки

Като рецензент при провеждане на предварителната защита на дисертационния труд, бях посочила пет критични бележки и препоръки към докторантката и дисертационния труд (като например: реструктуриране на някои параграфи; изнасяне на методически разработените коучинг ситуации и дейности за кариерно ориентиране от текста на дисертацията в отделно приложение; коригиране на някои технически неточности и др.).

Констатирам, че направените в предварителната рецензия критични бележки и пропуски са своевременно отстранени.

6. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е представила *шест научни публикации* по темата на дисертацията (статии в сборници с научна редакция), от които четири самостоятелни и две в съавторство с научния ръководител.

Качеството на приложените публикации доказва уменията на докторанта да анализира научна информация и да достига до изводи, с практическа значимост. Приемам публикационната дейност като достатъчна по обем, разработена на високо научно ниво.

Покриват се и минимални изисквани точки по групи показатели за придобиване на ОНС „доктор“. Не се открива наличие на плагиатство в дисертационния труд и представените публикации.

Заклучение

Разработеният от Десислава Александрова труд *отговаря напълно на изискванията за дисертация за придобиване на образователна и научна степен "доктор"*, съгласно Закона за развитие на академичния състав и Правилника за придобиване на научни степени и звания и заемане на академични длъжности в ЮЗУ. Дисертацията представлява самостоятелно изследване и завършена научно-теоретична разработка на докторанта. Несъмнените научни приноси, съдържащи се в разработката, ми дават основание да подкрепя *с положителна оценка представения дисертационен труд.*

На основание на посочените по-горе положителни резултати от разработката, предлагам на уважаемите членове на научното жури да вземат решение Десислава Александрова да придобие образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Методика на обучението по техника и технологии“, Професионално направление 1.3.Педагогика на обучението по... и Област на висше образование 1.Педагогически науки.

20.12. 2022 г.

гр. Благоевград

ИЗГОТВИЛ:

(доц. д-р Диана Митова)

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ ·НЕОФИТ РИЛСКИ· БЛАГОЕВГРАД

REVIEW

of dissertation paper for obtaining the
educational and scientific degree of PhD in the
scientific major "Methodology of Teaching in
Engineering and Technology", Professional field
1.3 in..

Field of Higher Education 1.Pedagogical
Sciences

Reviewer: **Associate professor DIANA STOYCHEVA MITOVA, PHD**

Candidate: **DEISLAVA MIHAYLOVA ALEKSANDROVA**

Topic of the dissertation paper:

**"COACHING FOR CAREER GUIDANCE IN TECHNOLOGY
EDUCATION AND ENTREPRENEURSHIP"**

Research supervisor: **Assoc. Prof. Dimitar Iskrev, PhD**

Reason for writing the review: Order No. 2572/15.11.2022 by the Rector of the South-West University "Neofit Rilski" - town of Blagoevgrad for participation in a scientific jury.

1. Brief biographical data and information about the PhD student

Desislava Mihaylova Aleksandrova was born in Breznik on October 13, 1974.. She graduated in 2003 from the South-West University "Neofit Rilski" with a Bachelor's degree in Pedagogy of Engineering and Technology Education. In 2006, she graduated with a Master's degree from the same university, majoring in Business Management, and later in 2018 she obtained a second Master's degree in Career Development and Entrepreneurship. Over the years of her career development, Desislava Aleksandrova has evolved

professionally in the following directions: Fashion Technologist, Clothing Teacher, Senior Economics and Management Teacher. Since 2018, she has worked as a "Specialist, Training and Development" at the Centre for Support for Personal Development – Unified Centre for Children, town of Pernik. Since February, 2020 - until now, she is a coordinator at the Centre for Sustainable Communities Development, city of. Sofia.

She is enrolled as a full-time PhD student at the Department of Technological Training and Vocational Education, by Order No. 2895 / 19.12.2018 of the Rector of the South-West University "N. Rilski". She is released with the right to defense, by Order No. 1040/06.06.2022. After the extension of the doctoral studies period (from 19.12.2021 - 18.06.2022 by Order of the Rector No. 2980 /25.11.2021) and a preliminary defense of her dissertation paper, the Faculty Board of the Faculty of Engineering at the South-West University decided to conduct a defense of the dissertation paper before a scientific jury (Minutes No. 46 /02.11.2022). During the period of her studies, the PhD student carried out teaching activities in the Department of Technological Training and Vocational Education, conducting exercises with students from the major "Pedagogy of Technology Education and Entrepreneurship". The feedback on the PhD student's teaching work from the research supervisor, the lecturers in the Department of Technological Training and Vocational Education and the students is very good. I have excellent personal impressions regarding Desislava Aleksandrova, of our joint work on a research project at the Faculty of Engineering, and of our joint scientific publication. I think she has mastered good research and scholarly practices and has achieved significant results through the dissertation paper presented.

2. General characteristics of the paper and the relevance of the problem

The dissertation paper proposed for review is developed according to the requirements specified in the Academic Staff Development Act in the Republic of Bulgaria. Bulgaria (ASDA) and its Implementing Rules. The paper is also

formatted according to the guidelines set out in the Internal Rules for the Development of Academic Staff at South-West University "Neofit Rilski"- Art. 53. (2) in a form and volume consistent with the requirements.

The urgency of the problem stems from the difficulties students face in making conscious and independent choices of occupations and careers according to their preferences and the requirements of the labour market. In this sense, the topic of "pedagogical coaching" and the possibility of applying coaching technology for career guidance is extremely topical. The choice of the research problem in the dissertation paper is dictated by the need to study the career attitudes of students and the opportunities they have to plan their profession and education. In this context, the object, subject, purpose and scientific thesis of the research are defined and more specifically that "the application of coaching technology for career guidance in the teaching of "Technology and Entrepreneurship" would support the formation of career attitudes in students for planning and choosing a future profession and education".

3. Evaluation of the structure and volume of the dissertation paper

The dissertation paper contains a total of *124 pages of text, structured into an introduction, 3 chapters and a conclusion*. It is illustrated with 50 figures, 13 tables and 6 appendices, all outside the text of the dissertation paper. The reference list includes a total of 83 sources (18 in Latin, 65 in Cyrillic and 9 electronic). 6 publications have been developed on the topic of the dissertation paper.

The **introduction** contains a rationale of the topic and its current relevance. The conceptual and scientific-instrumental parameters of the study are precisely and accurately defined: object, subject, aim, objectives, scientific thesis, principles and methods of research. The three chapters building the structure of the dissertation paper include:

- Coaching as a technology for personal support of students;

- An experimental study on the application of coaching technology for career guidance in technology and entrepreneurship education;
- Model Verification.

The **first chapter** presents in theoretical terms the essence and features of coaching and the foreign experience of applying coaching in education. An in-depth theoretical analysis is performed of the concepts of Bulgarian and foreign authors in respect of the problem (English-speaking and representatives of the Russian school). Coaching skills, different models and techniques for applying coaching in education are analyzed. The areas of application of coaching according to the global framework for coaching in education are presented graphically (Figure 1). Some of the most widely applied models and coaching techniques in education are described (graphically and in tables).

Current trends in career guidance and the possibilities of technology and entrepreneurship education for the application of coaching *are clearly and accurately highlighted*.

Chapter two contains a description of the experimental study for the application of coaching technology for career guidance in technology and entrepreneurship education in school grades VII, VIII and IX. Of interest is the developed author's "Model for the application of coaching technology", described in structural and content aspects and presented graphically (Fig. 5). In general terms, coaching research technology contains:

- Description of the structure and content of the model;
- Development of coaching situations and career guidance activities;
- Expert assessment of coaching skills.

The author's *contribution is the developed and presented in tabular form educational content for career guidance and thematic plan for the application of coaching situations and activities* in the subject Technology and Entrepreneurship (Tables 7 and 8). Significant emphasis is placed on the "coaching learning environment" and the pedagogical competence of the teacher

placed in a coaching position. Specific "competence levels" are differentiated (Fig. 6). Here, the *doctoral student's ability to handle scientific information and adapt it to her own research goals* is clearly evident .

Another significant contribution of the author in methodological terms are the *developed in paragraph 2.5. coaching situations and career guidance activities for individual school grades*.

The third chapter includes model verification. A detailed description of the different stages and procedures of the pedagogical research and a comparative analysis of the results of the control experiment are made. Based on the defined criteria and indicators and an adapted questionnaire, the career attitudes and the need for informed educational/professional choices of the students in the studied school grades were identified. In order to achieve greater reliability of the results and to assess the quality and effectiveness of the developed coaching situations and activities, the "expert evaluation" method is used. A mathematical and statistical analysis of the results was performed, accompanied by graphical visualization.

The evaluation of the content of the dissertation paper of D. Aleksandrova shows that a considerable amount of theoretical and empirical material has been used and processed in it. The results obtained from the application of the model for career guidance with coaching technology, categorically prove the hypothesis put forward in the study.

4. Evaluation of the scientific and practical results and contributions of the dissertation paper

The main achievements of D. Aleksandrova can be formulated as follows:

- An in-depth study and analysis of foreign experience in the implementation of coaching in education is made;
- An author's model for the application of coaching technology for career guidance in the "Technology and Entrepreneurship" training is developed;

- Coaching situations and career guidance activities applicable to educational practice are developed;
- Verification of the model for career guidance with coaching technology is carried out.

As a summary of what has been said so far, I believe that the dissertation paper contains scientific and applied results that undoubtedly represent a contribution to science. The PhD student possesses in-depth theoretical and special knowledge and the ability to organize independent research.

5. Critical comments and recommendations

As a reviewer during the preliminary defense of the dissertation, I had pointed out five critical remarks and recommendations to the PhD student and the dissertation (such as: restructuring of some paragraphs; removal of the methodologically developed coaching situations and career guidance activities from the dissertation text in a separate appendix; correcting some technical inaccuracies, etc.).

I establish that the critical remarks and omissions indicated in the preliminary review have been promptly rectified.

6. Assessment of the publications relating to the dissertation paper

The PhD student has submitted *six scientific publications* on the topic of the dissertation (articles in collections with scientific editing), of which four are independent and two are co-authored with the research supervisor.

The quality of the attached publications proves the doctoral student's ability to analyze scientific information and reach conclusions of practical relevance. I accept the publication activity as sufficient in volume, developed at a high scientific level.

The minimum points required by the groups of indicators for obtaining the educational and scientific degree of PhD are also covered. No evidence of plagiarism was found in the dissertation paper and the publications submitted.

Conclusion

The dissertation paper developed by Desislava Aleksandrova *fully meets the requirements for a dissertation for obtaining the educational and scientific degree of PhD*, according to the Academic Staff Development Act and the Regulations for the Acquisition of Scientific Degrees and Titles and for the Occupation of Academic Positions at the South-West University. The dissertation is an independent research and a complete scientific and theoretical development of the PhD student. The unquestionable scientific contributions contained in the work give me reason to support the *presented dissertation paper with a positive evaluation*.

On the grounds of the aforementioned positive results of the development, I propose to the honourable members of the scientific jury to take a decision that Desislava Aleksandrova acquire the educational and scientific degree of "Doctor" in the scientific major "Methodology of Education in Engineering and Technology", Professional field 1.3.Pedagogy of Education in... and Field of Higher Education 1.Pedagogical Sciences.

20.12. 2022

Town of Blagoevgrad

DRAWN UP BY:

(Associate professor Diana Mitova, PhD)